

Nr 51

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring i lagen den 20 juni 1918 (nr 460) angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar, m. m.; given Stockholms slott den 22 februari 1963.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed

dels, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

1) lag om ändring i lagen den 20 juni 1918 (nr 460) angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar och

2) lag angående ändrad lydelse av 6 § lagen den 27 juli 1954 (nr 579) om nykterhetsvård,

dels inhämta riksdagens yttrande över härvid fogade förslag till kungörelse om ändring i hälsovårdsstadgan den 19 december 1958 (nr 663).

GUSTAF ADOLF

Rune B. Johansson

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att den 1961 beslutade förstärkningen av den lokala tillsynen över den allmänna hälsovården skall regleras i hälsovårdsstadgan genom att i dess 14 § inskrives skyldighet för stad med minst 40 000 invånare och rekommendation för annan kommun med minst 15 000 invånare att anställa särskild medicinsk-hygienisk expertis, som i stad benämns stadsläkare.

Vidare föreslås i propositionen, som en följd av att tjänsteläkarbegreppet fått ett delvis nytt innehåll i samband med tjänsteläkarreformen och i anslutning till regleringen av den allmänna hälsovårdstillsynen, vissa ändringar i lagen angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar, lagen om nykterhetsvård och hälsovårdsstadgan.

Författningsändringarna är avsedda att träda i kraft den 1 juli 1963.

Förslag

till

Lag

om ändring i lagen den 20 juni 1918 (nr 460) angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar

Härigenom förordnas, att 2 och 5 §§ lagen den 20 juni 1918 angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

2 §.

Närmaste befattningen med de åtgärder, som avse att förekomma könssjukdomarnas utbredning, handhaves under hälsovårdsmyndighetens inseende i stad, som ej tillhör *förste provinsialläkares verksamhetsområde*, av förste stadsläkaren och å annan ort av *förste provinsialläkaren i länet*.

I stad, som ej tillhör *förste provinsialläkares verksamhetsområde*, må, då det prövas erforderligt, av *staden uppdragas* åt särskild läkare att i förste stadsläkarens ställe handhava ifrågavarande befattning. *Sådan läkare utses av hälsovårdsnämnden, som jämväl utfärdar instruktion för honom och övar inseende över hans tjänstverksamhet.*

Läkare, som — — — lag sundhetsinspektör.

Med hälsovårdsmyndighet avses enligt denna lag i stad, som ej tillhör *förste provinsialläkares verk-*

Närmaste befattningen med de åtgärder, som avse att förekomma könssjukdomarnas utbredning, handhaves under hälsovårdsmyndighetens inseende i stad, som ej tillhör *landstingskommun*, av förste stadsläkaren och å annan ort av *länsläkaren*.

I stad, som ej tillhör *landstingskommun*, må, då det prövas erforderligt, *hälsovårdsmyndigheten uppdraga* åt särskild läkare att i förste stadsläkarens ställe handhava ifrågavarande befattning.

Med hälsovårdsmyndighet avses enligt denna lag i stad, som ej tillhör *landstingskommun*, *hälsovårds-*

¹ Senaste lydelse av 2 §, se SFS 1942: 359 och av 5 §, se SFS 1948: 138.

(Nuvarande lydelse)

samhetsområde, hälsovårdsnämnden och å annan ort Konungens befallningshavande i länet.

(Föreslagen lydelse)

nämnden och å annan ort länsstyrelsen.

5 §.

Kostnadsfri undersökning och behandling, varom i 4 § sägs, verkställs, med nedan angivna undantag, av *provinsialläkare, extra provinsialläkare, stadsläkare, köpingsläkare och municipalläkare*. Finnas i stad flera än en stadsläkare, skall endast den av dem, som hälsovårdsnämnden därtill utser, utföra dylik undersökning och behandling.

I stad, som har ett invånarantal av tjugutusen eller därutöver, verkställs undersökning och behandling, som här avses, å nödigt antal polikliniker; dock har i staden bosatt provinsialläkare eller extra provinsialläkare att utföra dylik undersökning och behandling av personer, tillhörande hans distrikt. Kostnaden för sådan poliklinik, med undantag av vad som enligt 6 § utgår av statsmedel, bestrides av staden. Mottagningarna å poliklinik skola anordnas med hänsyn till allmänhetens bekvämlighet och på sådant sätt, att besök å polikliniken icke röjer beskaffenheten av den sjukdom, för vilken vård sökes. Från skyldighet för stad, som nu sagts, att anordna poliklinik, äger Konungen på framställning av staden tills vidare medgiva befrielse.

På begäran av tjänsteläkare, som ovan sägs, må hälsovårdsmyndigheten, där så prövas lämpligt, befria honom från skyldighet att verkställa undersökning och behandling,

Kostnadsfri undersökning och behandling, varom i 4 § sägs, verkställs, med nedan angivna undantag, av *tjänsteläkare*. Finnas i stad flera av staden anställda tjänsteläkare, skall hälsovårdsnämnden, såvida ej särskilda omständigheter föranleda annat, utse en av dem att utföra dylik undersökning och behandling.

I stad, som har ett invånarantal av tjugutusen eller därutöver, verkställs i första stycket avsedd undersökning och behandling på särskilda polikliniker, som det åligger staden att inrätta i erforderligt antal. Medicinalstyrelsen äger dock medgiva stad befrielse tills vidare från denna skyldighet. Har poliklinik inrättats, är tjänsteläkare icke skyldig att utföra undersökning och behandling, som nu sagts, dock har i staden bosatt provinsialläkare att utföra dylik undersökning och behandling av personer, tillhörande hans distrikt.

På begäran av vederbörande tjänsteläkare må hälsovårdsmyndigheten förordna annan läkare att verkställa undersökning och behandling, som här avses.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

som här avses, samt i hans ställe
förorordna annan läkare, som därtill
finnes villig.

Föreligger för — — — — — ifrågavarande verksamhet.

Har, enligt — — — — — nödiga föreskrifter.

Föreståndare för — — — — — nyss sagts.

Skall vid — — — — — sålunda föreslagna.

Denna lag träder i kraft den 1
juli 1963.

Förslag

till

L a g

angående ¹ändrad lydelse av 6 § lagen den 27 juli 1954 (nr 579)
om nykterhetsvård

Härigenom förordnas, att 6 § lagen den 27 juli 1954 om nykterhetsvård¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

6 §.

Om i kommunal nykterhetsnämnd icke finnes ledamot, som är läkare, skall vederbörande tjänsteläkare närvara vid nämndens sammanträden, i den mån han icke hindras av andra tjänsteåligganden. Han skall därvid äga rätt att deltaga i överläggningarna samt att få sin mening antecknad till protokollet.

I stad med mer än en *tjänsteläkare* skall vad sålunda stadgats gälla förste stadsläkaren.

Om i kommunal nykterhetsnämnd icke finnes ledamot, som är läkare, skall vederbörande tjänsteläkare *eller, i kommun med stadsläkare eller motsvarande läkare, denne* närvara vid nämndens sammanträden, i den mån han icke hindras av andra tjänsteåligganden. Han skall därvid äga rätt att deltaga i överläggningarna samt att få sin mening antecknad till protokollet.

I stad med mer än en *stadsläkare* skall vad sålunda stadgats gälla förste stadsläkaren.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1963.

¹ Senaste lydelse av 6 §, se SFS 1956: 225

Förslag

till

Kungörelse

om ändring i hälsovårdsstadgan den 19 december 1958 (nr 663)

Härigenom förordnas, att 9, 10, 13 och 14 §§ hälsovårdsstadgan den 19 december 1958 skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

9 §.

Om läkare och veterinär icke äro ledamöter i hälsovårdsnämnd, skall tjänsteläkaren respektive tjänsteveterinären närvara vid nämndens sammanträden, i den mån nämndens ordförande finner hans närvaro erforderlig och han icke hindras av andra tjänsteåligganden. Han skall därvid äga deltaga i överläggningarna samt få sin mening antecknad till protokollet.

I stad med mer än en *tjänsteläkare* eller tjänsteveterinär skall vad sålunda stadgats gälla förste stadsläkaren respektive förste stadsveterinären.

Om läkare och veterinär icke äro ledamöter i hälsovårdsnämnd, skall tjänsteläkaren *eller, i kommun med stadsläkare eller motsvarande läkare, denne* respektive tjänsteveterinären närvara vid nämndens sammanträden, i den mån nämndens ordförande finner hans närvaro erforderlig och han icke hindras av andra tjänsteåligganden. Han skall därvid äga deltaga i överläggningarna samt få sin mening antecknad till protokollet.

I stad med mer än en *stadsläkare* eller tjänsteveterinär skall vad sålunda stadgats gälla förste stadsläkaren respektive förste stadsveterinären.

10 §.

Vid hälsovårdsnämnds sammanträden äga följande befattningshavare, även om de icke äro ledamöter eller suppleanter i nämnden, rätt att närvara och deltaga i överläggningarna samt få sin mening antecknad till protokollet, nämligen

förste provinsialläkaren, dock ej såvitt avser hälsovårdsnämnd i stad

Vid hälsovårdsnämnds sammanträden äga följande befattningshavare, även om de icke äro ledamöter eller suppleanter i nämnden, rätt att närvara och deltaga i överläggningarna samt få sin mening antecknad till protokollet, nämligen

länsläkaren eller biträdande länsläkaren, dock ej såvitt avser hälso-

(Nuvarande lydelse)

med stadsläkare, som är likställd med *förste provinsialläkare*,

länsveterinären, dock ej såvitt avser hälsovårdsnämnd i stad med stadsveterinär, som är likställd med länsveterinär, samt

tjänsteläkaren och tjänsteveterinären, om de icke på grund av vad i 9 § stadgas äro skyldiga att närvara vid nämndens sammanträden.

(Föreslagen lydelse)

vårdsnämnd i stad med stadsläkare, som är likställd med *länsläkare*,

länsveterinären, dock ej såvitt avser hälsovårdsnämnd i stad med stadsveterinär, som är likställd med länsveterinär, samt

tjänsteläkaren *eller stadsläkaren eller motsvarande läkare* och tjänsteveterinären, om de icke på grund av vad i 9 § stadgas äro skyldiga att närvara vid nämndens sammanträden.

Hälsovårdsnämnd äger — — — nämndens överläggningar.

13 §.

Hälsovårdsnämnd skall — — — med veterinärstyrelsen.

Avskrift av berättelsen skall föremars månads utgång i två exemplar tillställas *förste provinsialläkaren* och länsveterinären, dock att i vad avser stad med stadsläkare, likställd med *förste provinsialläkare*, avskrift av berättelsen skall före juni månads utgång tillställas medicinalstyrelsen *och i vad avser stad med stadsveterinär, likställd med länsveterinär, jämväl veterinärstyrelsen.*

På begäran skall avskrift av berättelsen därjämte tillställas tjänsteläkaren och tjänsteveterinären.

Avskrift av berättelsen skall föremars månads utgång i två exemplar tillställas *länsläkaren* och länsveterinären, dock att i vad avser stad med stadsläkare, likställd med *länsläkare, och stad med stadsveterinär, likställd med länsveterinär*, avskrift av berättelsen skall före juni månads utgång tillställas medicinalstyrelsen *respektive veterinärstyrelsen.*

På begäran skall avskrift av berättelsen därjämte tillställas *tjänsteläkaren eller stadsläkaren eller motsvarande läkare* och tjänsteveterinären.

14 §.

För att biträda hälsovårdsnämnden i tillsynen över allmänna hälsovården samt i övrigt tillhandagå nämnden skall stad med minst 40 000 invånare hava en eller flera stadsläkare. Om så erfordras, bör även i annan kommun med minst 15 000 invånare finnas stadsläkare eller motsvarande läkare. Sådan läkare antä-

(Nuvarande lydelse)

Till hälsovårdsnämnds biträde skola finnas en eller flera hälsovårdsinspektörer, dock att de på inspektör ankommande uppgifterna må fullgöras av ledamot i nämnden, om så kan ske utan att uppgifterna eftersättas. Hälsovårdsinspektör må anställas gemensamt för två eller flera kommuner. Med tjänst som hälsovårdsinspektör må förenas annan tjänst.

Till heltidsanställd — — — ankommande uppgifter.

(Föreslagen lydelse)

ges av hälsovårdsnämnden, om ej fullmäktige förbehållit sig detta.

Till hälsovårdsnämnds biträde skola *därjämte i varje kommun* finnas en eller flera hälsovårdsinspektörer, dock att de på inspektör ankommande uppgifterna må fullgöras av ledamot i nämnden, om så kan ske utan att uppgifterna eftersättas. Hälsovårdsinspektör må anställas gemensamt för två eller flera kommuner. Med tjänst som hälsovårdsinspektör må förenas annan tjänst.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1963.

Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 25 januari 1963.

N Ä R V A R A N D E :

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie-, finans- och socialdepartementen anmäler chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Johansson, fråga om *vissa författningsändringar i anslutning till tjänsteläkarreformen m. m.* samt anför.

Genom riksdagens bifall till propositionen 1961: 181 lades grunden till vissa för hälso- och sjukvården i vårt land utomordentligt betydelsefulla reformer. I propositionen föreslogs sålunda, att huvudmannaskapet för tjänsteläkarväsendet skulle från och med den 1 juli 1963 överföras från staten till landstingen. Vidare uppdrogs i propositionen riktlinjer för en förstärkning av den allmänna hälsovårdstillsynen. I fråga om den lokala tillsynen föreslogs vissa bestämmelser och rekommendationer för att tillgodose behovet av medicinskt-hygienisk expertis i städer och andra kommuner med mer än 15 000 invånare. På länsplanet föreslogs, att fr. o. m. den 1 juli 1962 skulle ske en successiv utbyggnad av en länsläkarinstitution, avsedd att ersätta förste provinsialläkarinstitutionen. Länsläkaren, som numera trätt i stället för förste provinsialläkaren, förutsattes i flertalet län få en biträdande länsläkare och en hälsovårdskonsulent till sin hjälp.

I propositionen 1962: 122 upptogs förslag till huvudparten av den författningsmässiga reglering, som erfordras för att genomföra reformen beträffande tjänsteläkarväsendet. Förslaget innebar, att erforderliga lagbestämmelser skulle inarbetas i sjukhuslagen och att denna därefter skulle benämnas sjukvårdslagen. Genom propositionen introducerades ett nytt tjänsteläkarbegrepp, som föranleder vissa ändringar i lagen angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar, lagen om nykterhetsvård och hälsovårdsstadgan. Det anmärktes i propositionen, att förslag till dessa ändringar avsågs skola anmälas i senare sammanhang. Sedan riksdagen godkänt propositionen, utfärdades sjukvårdslagen den 6 juni 1962 (SFS nr 242). Lagen träder i kraft den 1 juli 1963.

Beslutet om förstärkning av den allmänna hälsovårdstillsynen har för-

anlett utfärdandet den 6 juni 1962 av instruktion för länsläkarväsendet (SFS nr 421). Vidare har inom inrikesdepartementets rättsavdelning upprättats en den 25 juni 1962 dagtecknad promemoria med förslag till författningsreglering för stadsläkartjänster. Den föreslagna regleringen innebär bl. a., att i 14 § hälsovårdsstadgan intages bestämmelser rörande den beslutade förstärkningen av den lokala hälsovårdstillsynen.

Över departementspromemorian har efter remiss yttranden avgivits av medicinalstyrelsen, överståthållarämbetet med överlämnande av yttrande från stadsfullmäktige i Stockholm, flertalet länsstyrelser, som bifogat yttranden från länsläkarna samt ett antal stads- och kommunalfullmäktige, samarbetskommittén för hälsovårdsnämnderna i rikets större städer, som bifogat yttranden från de till kommittén anslutna hälsovårdsnämnderna, svenska stadsförbundet, svenska landstingsförbundet, svenska landskommunernas förbund och Sveriges läkarförbund.

Jag anhåller nu att få till behandling uppta de förut berörda ändringarna i lagen angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar, lagen om nykterhetsvård och hälsovårdsstadgan.

Nuvarande förhållanden

Ehuru beteckningen tjänsteläkare förekommer i en mångfald författningar, finns f. n. ingen allmängiltig och entydig definition på detta begrepp. I allmänhet torde med tjänsteläkare avses provinsialläkare, biträdande provinsialläkare och extra provinsialläkare samt stadsläkare, stadsdistriktsläkare, köpingsläkare och municipalläkare. Stundom är det tveksamt om med tjänsteläkare i stad även menas stadsdistriktsläkare; i vissa fall är det, ehuru ej utsagt, uppenbart att endast stadsläkare åsyftas. I några författningar ges en speciell definition på begreppet tjänsteläkare. Så stadgas i en del avlöningsförfattningar, att med tjänsteläkare förstås läkare, anställd av staten eller kommunen i öppen sjukvård; i andra sådana författningar räknas även skolläkare, militärläkare och läkare på poliklinik vid allmänt sjukhus till tjänsteläkare.

Tjänsteläkarnas uppgifter och ställning regleras i första hand av *allmänna läkarinstruktionen den 19 december 1930 (nr 442)*.

Tjänsteläkarnas till omfattningen helt dominerande uppgifter utgörs av vad man skulle kunna kalla läkarvårdsuppgifter, dvs. uppgifter som hänför sig till den öppna sjukvården utanför sjukhus och till den förebyggande vården. Sistnämnda vård avser åtgärder av hälsobevärande karaktär, vilka är direkt inriktade på individerna, t. ex. hälsokontroll, hälsorådgivning och tidigdiagnostik. Hit hör även skyddssympningar mot bl. a. smittkoppor, difteri och polio, som enligt särskilda bestämmelser skall ske under medverkan av tjänsteläkare.

En speciell ställning bland läkarvårdsuppgifterna intar den vård, som

tjänsteläkare är skyldig att meddela enligt *lagen den 20 juni 1918 (nr 460) angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar*. Han är sålunda jämlikt 5 § skyldig att verkställa kostnadsfri undersökning av den som befarar sig vara angripen av könssjukdom och kostnadsfri behandling av den som befinner sig behäftad med dylik sjukdom. I stad med flera stadsläkare utser hälsovårdsnämnden en av dem att utföra sådana undersökningar och behandlingar. De städer, som har ett invånarantal av 20 000 eller därutöver, är dock, om inte Kungl. Maj:t medgivit befrielse, skyldiga att inrätta särskilda polikliniker för ombesörjande av könssjukvård. Där könspoliklinik inrättats, är tjänsteläkaren befriad från berörda vårdskyldighet. Genom särskilt beslut kan även eljest annan läkare förordnas att i stället för tjänsteläkaren fullgöra uppgiften.

Utöver läkarvårdsuppgifterna har tjänsteläkarna uppgifter, som hänförs till den allmänna hälsovården. Denna omfattar åtgärder beträffande omgivningshygien, som avser att skapa yttre betingelser för ett gott hälsotillstånd. Hit räknas bl. a. teknisk hygien (t. ex. i fråga om vattenförsörjning, avlopp och renhållning), bostads-, skol- och industrihygien, livsmedelshygien samt skyddsåtgärder i övrigt mot smitta eller annan hälsofara, vilka inte är av individuellt förebyggande natur.

Enligt *hälsovårdsstadgan den 19 december 1958 (nr 663)* åvilas ansvaret för den allmänna hälsovården i första hand de primärkommunala hälsovårdsnämnderna. I sådan nämnd bör enligt 7 § om möjligt läkare vara ledamot. Om ingen ledamot är läkare, skall tjänsteläkaren jämlikt 9 § närvara vid nämndens sammanträden, i den mån nämndens ordförande finner hans närvaro erforderlig och han inte hindras av andra tjänsteåligganden. Han har därvid rätt att delta i överläggningarna och få sin mening antecknad till protokollet. I stad med mer än en tjänsteläkare skall vad nu sagts gälla förste stadsläkaren. I de fall då skyldighet inte föreligger för tjänsteläkaren att närvara vid hälsovårdsnämndens sammanträden har han enligt 10 § likväl rätt att delta.

Uppgifter av omgivningshygienisk natur har ålagts tjänsteläkarna även i andra författningar såsom epidemilagen, karantänkungörelsen och livsmedelsstadgan. Vidare har tjänsteläkare enligt 6 § *lagen den 27 juli 1954 (nr 579) om nykterhetsvård* skyldighet att, i den mån han inte hindras av andra tjänsteåligganden, närvara vid sammanträde med nykterhetsnämnd, i vilken läkare inte är ledamot.

Provinsialläkare är i regel ensam tjänsteläkare i sitt distrikt och måste då ombesörja alla förekommande läkarvårds- och omgivningshygieniska uppgifter. I ett fåtal distrikt finns dock även biträdande provinsialläkare. Förutom dessa statsanställda provinsialläkare finns ett mindre antal extra provinsialläkare, som är anställda av landstingskommun och som inom särskilt anvisade tjänstgöringsområden har att ombesörja provinsialläkare tillkommande göromål.

Såsom framgått av vad förut anförts är tjänsteläkarorganisationen i städerna växlande. I stad med endast en stadsläkare har denne givetvis liksom provinsialläkaren att fullgöra alla på tjänsteläkaren ankommande uppgifter. Dessutom har han normalt vissa uppgifter, som inte grundar sig på författning utan pålagts honom av staden. I städer med flera tjänsteläkare fördelas uppgifterna ofta så, att var och en handlägger viss grupp av uppgifter för hela staden. Där stadsdistriktsläkare finns är den organisationen typisk, att på stadsdistriktsläkarna ankommer att fullgöra i huvudsak endast läkarvårdsuppgifter medan stadsläkaren eller stadsläkarna handhar övriga uppgifter.

En översikt, avseende årsskiftet 1962/63, visar följande rörande befintliga tjänster såsom stadsläkare och stadsdistriktsläkare. I de städer, som inte tillhör landstingskommun, finns såväl stadsläkare som stadsdistriktsläkare. Antalet stadsläkare växlar i dessa städer från minst 1 till högst 4 och antalet stadsdistriktsläkare från 6 till 36. Vad gäller landstingsstäderna finns en stadsläkare i 45 städer, varav 36 med mindre än 15 000 invånare, två stadsläkare i 35 städer, varav 10 med mindre än 15 000 invånare, tre stadsläkare i 3 städer samt en stadsläkare jämte 2—6 stadsdistriktsläkare i 17 städer.

I fråga om tillsättning av stadsläkare och stadsdistriktsläkare gäller för närvarande enligt allmänna läkarinstruktionen, att tjänsten tillsätts av stadsfullmäktige, varefter magistraten utfärdar fullmakt för den valde. Har förvaltningen av den allmänna sjukvården i staden uppdragits åt hälsovårdsnämnden, äger dock fullmäktige överlåta åt nämnden att antaga stadsdistriktsläkare. Särskilda bestämmelser gäller för tillsättning av förste stadsläkaren i Stockholm, Göteborg, Malmö, Norrköping och Hälsingborg. I de tre förstnämnda städerna tillsätts tjänsten av en valnämnd bestående av överståthållaren respektive landshövdingen, sex av stadsfullmäktige för varje gång bland sig utsedda ledamöter samt hälsovårdsnämndens ledamöter. För den antagne utfärdas fullmakt i Stockholm av överståthållarämbetet samt i Göteborg och Malmö av magistraten. Förste stadsläkarna i Norrköping och Hälsingborg tillsätts av Kungl. Maj:t genom fullmakt, sedan stadsfullmäktige avgivit förord för någon behörig sökande.

Den 1 juli 1962 ersattes förste provinsialläkarinstitutionen med en länsläkarorganisation, som regleras av *instruktionen den 6 juni 1962 (nr 421) för länsläkarväsendet*. Enligt instruktionen skall i varje län finnas en länsläkarorganisation, bestående av en länsläkare jämte biträdande länsläkare, läns hälsovårdskonsulent och annan personal enligt meddelade föreskrifter. Länsläkarorganisationens huvudsakligaste uppgift är att såsom rådgivande och inspekterande organ medverka i arbetet för den allmänna hälsovårdens främjande. Enligt 10 § hälsovårdsstadgan jämfört med 27 § 3. instruktionen för länsläkarväsendet äger länsläkaren närvara vid hälsovårdsnämnds sammanträde. Beträffande den allmänna sjukvården skall

länsläkarorganisationen i första hand ägna uppmärksamhet åt bekämpandet av sjukdomar, på vilka epidemilagen äger tillämpning. Länsläkaren har enligt 2 § lagen angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar jämfört med sistnämnda författningsrum i instruktionen för länsläkarväsendet närmaste befattningen med bekämpningen av dessa sjukdomar.

Stad, som inte tillhör landstingskommun, ingår inte i länsläkarorganisationens verksamhetsområde. Förste stadsläkaren i sådan stad skall enligt allmänna läkarinstruktionen fullgöra på länsläkarorganisationen ankommande tjänsteåligganden.

Tjänsteläkarreformen

I *propositionen 1961:181* angavs beträffande huvudmannaskapsreformens avgränsning, att landstingens åtagande i samband med övertagandet av tjänsteläkarväsendet endast avser ombesörjande av öppen sjukvård. Till följd härav kommer stadsläkare och andra kommunalläkare, som är anställda för att bestrida hälsovårdsuppgifter, att slå utanför reformen. Det skall vidare ankomma på landstingen att ombesörja öppen sjukvård endast i den mån annan inte drar försorg om den. I detta sammanhang har i propositionen godtagits en förhandlingsöverenskommelse, innebärande att vid upprättandet av plan för provinsialläkarväsendet inom landstingskommun hänsyn skall tagas till samtliga befintliga resurser för öppen vård i landstingskommunen, varvid städer med mindre än 15 000 invånare skall omfattas av distriktsindelningen. Ehuru landstingen i princip skall ha att svara för den öppna vården även i städer med 15 000 invånare och däröver, kommer skyldigheten i dessa städer att aktualiseras först i den mån behovet av sådan läkarvård befinner sig otillfredsställande tillgodosett.

Beträffande tjänsteläkarnas arbetsuppgifter efter landstingsövertagandet utgår man i propositionen från att tjänsteläkarna skall ägna den väsentliga delen av sin tid åt den öppna sjukvården och den förebyggande vården. Deras åligganden med avseende på omgivningshygien anses böra begränsas till i huvudsak en allmän observationstjänst och skyldighet att till länsläkaren eller motsvarande regionala myndighet rapportera iakttagna missförhållanden, som inte avhjälpas i annan ordning. I övrigt anses det inte vara möjligt att fritaga de landstingskommunala tjänsteläkarna från de uppgifter av speciell tjänsteläkarkaraktär, som ankommer på den nuvarande organisationen. Som exempel på sådana uppgifter nämns bl. a. att öva tillsyn över barnmorskor och sjuksköterskor i öppen vård, att delta i hälsovårdsnämnds och nykterhetsnämnds sammanträden, att medverka vid epidemibekämpningen, att på uppdrag av myndigheter verkställa rättsmedicinska undersökningar och andra förrättningar samt att mottaga anmälningar och till myndigheter avgiva rapporter, utlåtanden och intyg av olika slag m. m.

Enligt *sjukvårdslagen den 6 juni 1962 (nr 242)*, som träder i kraft den 1 juli 1963, skall varje landstingskommun och stad, som ej tillhör landstingskommun, för öppen läkarvård utanför sjukhus vara indelad i läkar-distrikt. Stad, som tillhör landstingskommun och själv ombesörjer den öppna läkarvården utanför sjukhus, skall därvid utgöra särskilt läkar-distrikt eller vara indelad i flera distrikt. I varje läkar-distrikt skall finnas minst en tjänsteläkare. Tjänsteläkarna benämns i sjukvårdslagen provin-sialläkare, biträdande provin-sialläkare eller extra provin-sialläkare, när de är landstingsanställda, och stadsdistriktsläkare, när de är stadsanställda. Provin-sialläkare utnämns av Kungl. Maj:t medan biträdande och extra provin-sialläkare förordnas av landstingets sjukvårdsstyrelse. Stadsdistrikts-läkare antages i landstingsfri stad av sjukvårdsstyrelsen och eljest av hälsovårdsnämnden i staden, om inte stadsfullmäktige förbehållit sig att besluta om tillsättningen. I övergångsbestämmelse till sjukvårdslagen stad-gas att såsom stadsdistriktsläkare enligt lagen skall anses såväl före den 1 juli 1963 tillsatt stadsdistriktsläkare som före samma dag tillsatt stads-läkare, vilken har till tjänsteåliggande att meddela enskild sjukvård.

Departementspromemorian

I promemorian erinras till en början om vissa uttalanden i propositionen 1961: 181 beträffande förstärkningen av hälsovårdstillsynen på det lokala planet. Sålunda framhölls i propositionen, att den föreslagna begränsningen i tjänsteläkarnas åligganden på den allmänna hälsovårdens område förutsatte, att behövlig omgivningshygienisk tillsyn, som kräver medverkan av medicinsk expertis med speciella kvalifikationer, kommer till stånd i annan ordning. I städer där problemen på den allmänna hälsovårdens område är av sådan art och omfattning att behov av särskild stadshygieniker föreligger, syntes sådan läkarbefattning liksom tidigare böra inrättas av staden. Städer med minst 40 000 invånare ansågs böra vara skyldiga att anställa stadshygieniker med särskild utbildning i bl. a. omgivningshygien och socialmedicin. Vidare uttalades i propositionen att man beträffande städer med invånarantal mellan 15 000 och 40 000 torde kunna förutsätta, att behov av heltidsanställd läkare enbart för omgivningshygieniska upp-gifter och annan hälsovård kan föreligga i vissa av de största städerna men att i de mindre en läkare endast i begränsad omfattning skulle behöva ut-nyttjas härför. Med hänsyn härtill och då under lång tid antalet läkare med erforderlig hygienutbildning kan väntas vara starkt begränsat, ansågs städer av nämnda storleksordning inte böra åläggas att anställa stads-hygieniker. Däremot borde dessa städer liksom andra kommuner med mer än 15 000 invånare rekommenderas att i mån av behov inrätta dylika läkar-tjänster, eventuellt av deltidskaraktär.

Den i propositionen sålunda angivna skyldigheten och rekommendatio-

nen att anställa hygieniker föreslås i departementspromemorian skola regleras i 14 § hälsovårdsstadgan, som innehåller föreskrifter om skyldighet för kommun att till hälsovårdsnämnds biträde anställa hälsovårdsinspektör. I det sammanhanget förordas, att stadshygienikerna benämns stadsläkare, en benämning som har hävd beträffande läkare med bl. a. här avsedda uppgifter.

I promemorian föreslås vidare, att stadsläkare efter stadens eget bestämmande skall tillsättas antingen av hälsovårdsnämnden eller stadsfullmäktige, dvs. enligt samma ordning som stadgats i sjukvårdslagen för tillsättning av stadsdistriktsläkare i stad tillhörande landstingskommun. Även för förste stadsläkare i landstingsfri stad förordas nämnda tillsättningsordning. Hygienikertjänsterna i landskommuner anses enligt promemorian tills vidare kunna lämnas oreglerade, frånsatt att ordningen för tillsättningen bör regleras på motsvarande sätt som nyss angivits beträffande stadsläkarna.

Vid promemorian fogat förslag till ändring i hälsovårdsstadgan innebär sålunda, att i 14 § första stycket stadgas, att för att under hälsovårdsnämnden öva tillsyn över den allmänna hälsovården samt i övrigt tillhandagå nämnden skall i stad med minst 40 000 invånare finnas en eller flera stadsläkare, att om så erfordras bör även i annan kommun med minst 15 000 invånare finnas stadsläkare eller motsvarande läkare samt att sådan läkare antages av hälsovårdsnämnden, om ej fullmäktige förbehållit sig detta.

Utöver vad förut angivits upptar promemorian vissa överväganden och förslag rörande förfarandet vid tillsättning av stadsläkare, behörighetsregler för tjänst som förste stadsläkare i stad med minst 40 000 invånare samt stadsläkares åligganden. Då regleringen i dessa hänseenden avses skola ske i administrativ ordning, saknas anledning att närmare redogöra för promemorians innehåll i denna del. Nämnas bör endast, att stadsläkare i stad, som tillhör landstingskommun, föreslås skola intaga ställningen av närmaste förman för stadsdistriktsläkarna i staden samt i denna egenskap leda och samordna dessas arbete.

Remissyttrandena

Det stora flertalet remissinstanser har tillstyrkt eller lämnat utan erinran de förslag i departementspromemorian, som här närmast är av intresse, nämligen regleringen av skyldigheten och rekommendationen att anställa hygieniker i kommunerna, av benämningen på dessa befattningshavare samt av ordningen för tillsättningen av dem.

Oaktat den föreslagna bestämmelsen om skyldighet att anställa stadsläkare grundar sig på riksdagens beslut, har i förevarande ärenden vissa synpunkter anförts på bestämmelsens materiella innehåll.

Sålunda ställer sig länsstyrelsen i Stockholms län tveksam till om invä-

narantalet 40 000 kan anses vara det lämpligaste minimimåttet för en omgivningshygienikers befolkningsunderlag. Länsstyrelsen hänvisar därvid till ett yttrande från *stadsfullmäktige i Södertälje* och förklarar att vad som anförts däri på denna punkt är värt att närmare begrundas och övervägas, inte minst med tanke på nu rådande brist på läkare med erforderlig kompetens för ifrågavarande uppgifter. Stadsfullmäktige uttalar sig för en organisatorisk lösning av hälsovårdstillsynen, enligt vilken varje län skulle indelas i distrikt om 100 000 invånare och för varje sådant distrikt skulle anställas en läkare med enbart hygienikerverksamhet. Först med ett på detta sätt breddat befolkningsunderlag skulle en omgivningshygieniker enligt stadsfullmäktige få full sysselsättning.

Även *länsstyrelsen i Jönköpings län* ifrågasätter, om en omgivningshygieniker annat än i de största städerna kan få full sysselsättning. Utan att uttala någon bestämd mening därom antyder länsstyrelsen, att skyldigheten att anställa stadsläkare möjligen inte bör inträda förrän invånarantalet i stad uppgår till 50 000. I samma riktning uttalar sig *kommunfullmäktige i Täby köping*.

Med hänsyn till den nya kommunindelingsreformen anser *stadsfullmäktige i Kristianstad*, att skyldigheten att anställa hygieniker inte bör anknyta till folkmängden i staden som helhet utan till folkmängden i viss tätbebyggd ort. En framtida ändring i kommunindelningen kan nämligen medföra att ett flertal städer får mer än 40 000 invånare utan att motsvaras av en ökning i behovet av nämnda medicinska expertis. Alternativt förordar stadsfullmäktige att skyldigheten anknytes till högre invånarantal än 40 000.

Kommunfullmäktige i Järfälla kommun förordar den jämkningen, att kommunerna beredes möjlighet att förena stadsläkartjänsten med annan tjänst eller att utse stadsläkare gemensamt för två eller flera kommuner.

Om det sålunda är en del remissinstanser som uttalar sig för en begränsning av skyldigheten att anställa hygieniker, finns det också sådana som pläderar för en utsträckning av denna skyldighet.

Hit hör *länsläkaren i Västerbottens län*, som anser att alla kommuner med mer än 15 000 invånare bör vara skyldiga att anställa hygieniker.

Länsläkaren i Stockholms län och *kommunfullmäktige i Sollentuna köping* menar, att skyldigheten visserligen bör anknyta till invånarantalet 40 000 men att den då bör avse även annan kommun än stad. *Länsstyrelsen i Stockholms län* säger sig också rent principiellt dela denna mening.

Med hänsyn till de praktiska svårigheter som kan föreligga att till den 1 juli 1963 genomföra den beslutade förstärkningen föreslår *hälsovårdsnämnden i Västerås* att möjlighet införes att meddela dispens från ifrågavarande skyldighet.

Också när det gäller *rekommendationen* att i kommuner med mer än 15 000 invånare anställa hygieniker förekommer delade meningar i remissvaren.

Några remissinstanser hävdar sålunda, att det särskilt med hänsyn till den ringa läkartillgången kan vara bättre att satsa på den förstärkta läns-läkarorganisationen för att ombesörja övervakningen av omgivningshygien i större landskommuner och mindre städer. Hit hör *länsläkarna i Uppsala* och *Hallands län* samt *länsstyrelsen* och *länsläkaren i Kopparbergs län*.

Kommunalfullmäktige i Täby köping anser rekommendationen med föreliggande läkarbrist orealistisk. Det är inte tillrådligt att nu anställa läkare för andra uppgifter än sjukvård. I varje fall bör rekommendationen enligt fullmäktiges mening inte avse kommuner med lägre invånarantal än 25 000.

Ännu flera är emellertid de remissinstanser, som finner rekommendationen för litet bindande.

Längst går därvid *länsstyrelsen i Östergötlands län*, som ifrågasätter lämpligheten att ange något minimiantal invånare i kommun, där hygieniker bör finnas. Länsstyrelsen antar att även i mindre kommuner än med 15 000 invånare kan finnas behov av och förutsättningar för inrättande av åtminstone deltidstjänst som hygieniker.

Hälsovårdsnämnden i Borås anser, att man bort kraftigare än vad som skett i förslaget ha föreskrivit, att hälsovårdsnämnd i kommun med mer än 15 000 invånare bör ha tillgång till läkare med särskild insikt i omgivningshygieniska frågor och beträffande annan allmän hälsovård.

Även *länsstyrelsen i Älvsborgs län* och *stadsfullmäktige i Alingsås* finner rekommendationen så vagt utformad, att risk föreligger att den omgivningshygieniska tillsynen blir eftersatt i de kommuner, som är i fråga.

Stadsfullmäktige i Örnsköldsvik och *hälsovårdsnämnden i Själeved* framhåller, att behovet av hygieniker i de kommuner rekommendationen avser bör prövas i samråd med länsläkaren.

Mot förslaget att skyldigheten och rekommendationen att anställa hygieniker skall regleras i 14 § *hälsovårdsstadgan* har ingen annan invändning gjorts än att *länsstyrelsen i Skaraborgs län* ifrågasatt lämpligheten av att rekommendationen regleras på detta sätt.

Förslaget i promemorian att omgivningshygienikerna i städerna skall erhålla *benämningen stadsläkare* har tillstyrkts eller lämnats utan erinran i samtliga remissyttranden.

Vad slutligen angår ordningen för tillsättning av stadsläkare ansluter sig huvudparten av remissinstanserna även i denna del till promemorian. I en del yttranden uttalas särskild tillfredsställelse med att förfarandet föreslås förenklat. Så framhåller exempelvis *stadsfullmäktige i Stockholm* i sitt i huvudsak tillstyrkande yttrande, att alldeles särskilt det nya tillsättningsförfarandet för stadsläkare i de landstingsfria städerna skulle infria ett mångårigt önskemål.

Ett flertal yttranden innehåller dock vissa kritiska synpunkter beträffande tillsättningsordningen.

I fråga om stadsläkare i allmänhet anser sålunda *länsstyrelsen i Stock-*

holms län, länsläkarna i Uppsala och Västerbottens län samt stadsfullmäktige i Linköping och Umeå att stadsfullmäktige bör tillsätta tjänsterna och att alltså någon delegation till hälsovårdsnämnden inte bör komma i fråga. Däremot hävdar stadsfullmäktige i Växjö, att stadsläkaren alltid bör tillsättas av hälsovårdsnämnden.

Vidare uttalar några remissinstanser den uppfattningen, att stadsläkarna bör tillsättas med fullmakt, som utfärdas av medicinalstyrelsen eller länsstyrelsen. Sådana uttalanden görs av länsstyrelsen i Stockholms län, länsläkaren i Hallands län, stadsfullmäktige i Södertälje samt hälsovårdsnämnderna i Malmö och Hälsingborg.

I en del yttranden berörs särskilt tillsättningen av förste stadsläkarna i de landstingsfria städerna. Dessa bör såsom likställda med länsläkarna tillsättas av Kungl. Maj:t med fullmakt, anför sålunda länsstyrelsen i Östergötlands län, länsläkaren i Uppsala län samt stadsfullmäktige och hälsovårdsnämnden i Norrköping.

Departementschefen

Den 1 juli 1963 övergår huvudmannaskapet för tjänsteläkarväsendet från staten till landstingen. Reformen förutsätter en omfattande författningsreglering. I denna ingår i första hand den förra året utfärdade sjukvårdslagen. Andra viktiga komponenter däri är en ny sjukvårdsstadga och en ny allmän läkarinstruktion, vilka avses skola utfärdas i administrativ ordning. Vid sjukvårdslagens tillkomst infördes ett nytt tjänsteläkarbegrepp, som föranleder vissa författningsändringar.

Medan alltså landstingen övertar ansvaret för den öppna sjukvården, skall staten och primärkommunerna liksom hittills i huvudsak svara för den allmänna hälsovården, främst tillsynen över omgivningshygien. I anslutning till tjänsteläkarreformen skall enligt riksdagens beslut den omgivningshygienska tillsynen förstärkas. På den statliga sidan har redan den 1 juli 1962 en länsläkarorganisation trätt i stället för förste provinsialläkarinstitutionen. Avsikten är att länsläkarorganisationen successivt skall byggas ut. Förstärkningen av den lokala tillsynen skall enligt riksdagsbeslutet ske genom att kommunerna i ökad utsträckning anställer medicinskt-hygienisk expertis. I en inom inrikesdepartementet upprättad promemoria, som remissbehandlats i vanlig ordning, har förslag framlagts till författningsreglering av kommunernas åligganden i berörda hänseende.

De frågor som upptagits till behandling i förevarande sammanhang avser dels sistnämnda reglering och dels de av det nya tjänsteläkarbegreppet betingade författningsändringar, som kräver riksdagens medverkan.

Riksdagsbeslutet om förstärkning av den omgivningshygieniska tillsynen på lokalplanet innebär, att städer med mer än 40 000 invånare skall vara skyldiga att anställa omgivningshygieniker samt

att övriga städer och andra kommuner med minst 15 000 invånare rekommenderas att anställa dylik expertis.

Under remissbehandlingen av departementspromemorian med förslag till författningsreglering i anslutning till riksdagsbeslutet har lämpligheten av denna skyldighet och rekommendation ifrågasatts av en del remissinstanser. Bland dem finns förespråkare för såväl en utvidgning som en begränsning av kommunernas insatser för omgivningshygien. Vad som sålunda anförts är emellertid enligt min mening inte av beskaffenhet att böra föranleda någon omprövning av riksdagsbeslutet.

I departementspromemorian har föreslagits, att förstärkningen av den omgivningshygieniska tillsynen på lokalplanet skall regleras genom att bestämmelser härom införs i 14 § hälsovårdsstadgan. Mot denna författnings tekniska lösning har inte riktats någon annan invändning än att en remissinstans uttalat tveksamhet om lämpligheten av att på detta sätt reglera rekommendationen. Jag kan för min del helt biträda förslaget.

Likaså tillstyrker jag, att omgivningshygienikerna i städerna benämnas stadsläkare, vilket förslag inte mött någon kritik.

Med anledning av att i ett remissyttrande förordats att kommunerna får möjlighet att förena stadsläkartjänsten med annan tjänst eller att utse stadsläkare gemensamt för två eller flera kommuner vill jag framhålla, att en sådan ordning inte torde vara förenlig med riksdagsbeslutet såvitt avser städer med mer än 40 000 invånare. Av vad som anförts i den av riksdagen godtagna propositionen 1961: 181 framgår nämligen, att stads-hygienikertjänsten i sådan stad skall vara heltidstjänst. För övriga kommuner föreligger intet hinder mot ett arrangemang sådant som det förordade, men det synes i regel inte lämpligt att hygienikertjänst inrättas i andra fall än då innehavaren förutsättes skola ägna en väsentlig del av sin arbetstid åt denna tjänst.

Vad beträffar ordningen för tillsättning av stadsläkare och hygieniker i annan kommun än stad syns det mig naturligt att, som föreslagits i promemorian, motsvarande regler skall gälla som för tillsättning av stadsdistriktsläkare. Jag kan sålunda inte ansluta mig till de kritiska synpunkter i detta avseende, som framförts i en del remissyttranden.

Den av mig förordade ändringen i 14 § hälsovårdsstadgan bör träda i kraft samtidigt med tjänsteläkarreformen, alltså den 1 juli 1963. Kungl. Maj:t bör, utan att särskild bestämmelse härom införes, kunna övergångsvis dispensera från skyldigheten för vissa städer att hålla stadsläkare, om så i något fall anses nödvändigt. Har städerna i fråga vidtagit de åtgärder som erfordras och varit möjliga för att anställa stadsläkare, torde emellertid den omständigheten att någon stad på grund av praktiska svårigheter inte lyckats erhålla stadsläkare inte kunna leda till att staden anses ha underlåtit att fullgöra sina åligganden.

När jag härefter övergår till de författningsändringar som

sammanhänger med att tjänsteläkarbegreppet fått nytt innehåll, vill jag först erinra om att detta begrepp förekommer i ett stort antal författningar. Det används därvid för läkare i det allmännas tjänst, som är skyldiga att fullgöra vissa samhällliga uppgifter eller till vilka statens eller kommuns befattningshavare hänvisas för läkarvård. Endast i ett fåtal av dessa författningar anges vilka läkare som avses med beteckningen tjänsteläkare och någon allmängiltig definition för denna beteckning finns inte. I en del författningar framgår det inte heller av sammanhanget om föreskrivna skyldigheter åvilar både stadsläkare och stadsdistriktsläkare eller enbart stadsläkare. Det är uppenbarligen angeläget, att en fast terminologi skapas i förevarande avseende.

I den av riksdagen godtagna propositionen 1962:122 med förslag till sjukvårdslag fastslogs, att med tjänsteläkare i fortsättningen skall förstås provinsialläkare, biträdande provinsialläkare och extra provinsialläkare samt stadsdistriktsläkare. Att märka är, att stadsläkare alltså inte längre räknas till tjänsteläkare. Definitionen har inte tagits upp i sjukvårdslagen, där den inte heller hör hemma, utan avses skola införas i den nya läkarinstruktionen. Meningen är också att däri skall ges regler — för de fall då sådana behövs — om vem av flera tjänsteläkare i samma distrikt som ett åliggande avser.

De flesta av de uppgifter som i de olika författningarna åläggs tjänsteläkare är av den beskaffenheten att de bör fullgöras av läkare som ombesörjer sjukvård. I en del fall bör emellertid även stadsläkare — med den nya innebörd benämningen får enligt det av mig tillstyrkta förslaget — omfattas av skyldighet som åvilar tjänsteläkare och i andra fall kan det vara så att i stad med stadsläkare tjänsteläkaruppgift bör ankomma endast på honom. När sålunda stadsläkare jämte eller i stället för tjänsteläkare skall fullgöra någon uppgift får detta särskilt anges i författningen i fråga.

I 6 § lagen om nykterhetsvård och 9 § hälsovårdsstadgan ges bestämmelser om tjänsteläkares skyldighet att närvara vid nykterhetsnämnds respektive hälsovårdsnämnds sammanträden. Denna skyldighet har i stad med stadsläkare hittills åvilat denne. Så bör vara fallet även med den föreslagna nya innebörden av beteckningen stadsläkare. Jag förordar därför att nämnda författningsrum jämkas i enlighet härmed. I hälsovårdsstadgan bör nu berörda ändring i terminologin samt ersättandet av förste provinsialläkarinstitutionen med länsläkarorganisationen föranleda ändring även i 10 och 13 §§.

Lagen angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar upptar i 5 § första stycket skyldighet för provinsialläkare, extra provinsialläkare, stadsläkare, köpingsläkare och municipalläkare att meddela kostnadsfri undersökning och behandling av den som befaras eller konstaterats vara angripen av könssjukdom. Som huvudregel bör i fortsättningen gälla att skyldigheten skall åvila tjänsteläkarna, dvs. i städerna stadsdistriktsläkarna

I stad med flera stadsdistriktsläkare är det i allmänhet lämpligast att könssjukvården koncentreras till en av dem men särskilda omständigheter kan föranleda att vårdskyldigheten bör gälla var och en av dem. Jag förordar att lagrummet ändras i enlighet med det sagda.

I andra stycket av sistnämnda paragraf stadgas undantag från tjänsteläkares vårdskyldighet på det sättet att i stad med mer än 20 000 invånare vården i stället skall lämnas på särskilda polikliniker, som det åligger staden att inrätta. Undantaget gäller dock inte i staden bosatt provinsialläkare eller extra provinsialläkare såvitt avser personer från hans distrikt. Kungl. Maj:t kan enligt lagrummet befria stad från skyldigheten att anordna könspoliklinik, i vilket fall skyldigheten att meddela vård givetvis kvarblir hos tjänsteläkaren. Detta lagrum bör sakligt ändras i två hänseenden; dels bör omnämmandet av extra provinsialläkare utgå, eftersom han enligt den nya ordningen kommer att vara underställd provinsialläkare, och dels bör rätten att meddela stad befrielse från skyldigheten att anordna poliklinik överföras till medicinalstyrelsen. I sistnämnda hänseende är förhållandet det att möjligheten att fullgöra skyldigheten främst är beroende av om läkare kan engageras till polikliniken. Dispensprövningen blir därför av sådan beskaffenhet att den lämpligast handhas av medicinalstyrelsen. I samband med de nu berörda ändringarna bör lagrummet även överarbetas redaktionellt i förenklande och förtydligande syfte. Det torde därvid numera inte vara erforderligt att ange hur mottagningarna på poliklinikerna bör anordnas.

Även tredje stycket av samma paragraf bör, i samband med att en mindre jämkning sker som en följd av ändringarna i första stycket, med fördel kunna förenklas utan att sakinnehållet förändras.

Inrättandet av länsläkarorganisationen i stället för förste provinsialläkarinstitutionen medför vidare att också 2 § samma lag bör ändras såvitt avser första, andra och fjärde styckena. Att märka är därvid att enligt instruktionen för länsläkarväsendet endast stad som ej tillhör landstingskommun är undantagen från länsläkarorganisationens verksamhetsområde. Andra stycket bör därjämte kunna förenklas utan att ändras i sak.

De här förordade författningsändringarna bör träda i kraft den 1 juli 1963.

I enlighet med det anförda har inom inrikesdepartementet upprättats förslag till lag om ändring i lagen angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar, lag angående ändrad lydelse av 6 § lagen om nykterhetsvård och kungörelse om ändring i hälsovårdsstadgan.

Departementschefens hemställan

Föredragande departementschefen hemställer härefter, att lagrådets utlåtande över ifrågavarande inom inrikesdepartementet upprättade förslag

till lag om ändring i lagen den 20 juni 1918 (nr 460) angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar och lag angående ändrad lydelse av 6 § lagen den 27 juli 1954 (nr 579) om nykterhetsvård, av den lydelse bilaga¹ till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Bertil Segerfalk

¹ Denna bilaga, vilken frånsett en mindre, redaktionell jämkning är likalydande med de vid propositionen fogade författningsförslagen, har här utelämnats.

Utdrag av protokoll, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 15 februari 1963.

Närvarande:

justitieråden ROMANUS,
DIGMAN,
NORDSTRÖM,
regeringsrådet HOLMGREN.

Enligt lagrådet den 8 februari 1963 tillhandakommet utdrag av protokoll över inrikesärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 25 januari 1963, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till 1) *lag om ändring i lagen den 20 juni 1918 (nr 460) angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar* och 2) *lag angående ändrad lydelse av 6 § lagen den 27 juli 1954 (nr 579) om nykterhetsvård.*

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, föredrogos inför lagrådet av chefen för rättsavdelningen i inrikesdepartementet Stig Nordlund.

Lagrådet lämnade förslagen utan erinran.

Ur protokollet:

Birgitta Liljefors

*Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den
22 februari 1963.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden ANDERSSON, LINDSTRÖM, LINDHOLM,
SKOGLUND, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON, ASPLING.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie-, finans- och socialdepartementen anmäler chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Johansson, lagrådets den 15 februari 1963 avgivna utlåtande över de den 25 januari 1963 till lagrådet remitterade förslagen till 1) *lag om ändring i lagen den 20 juni 1918 (nr 460) angående åtgärder mot utbredning av könsjukdomar* och 2) *lag angående ändrad lydelse av 6 § lagen den 27 juli 1954 (nr 579) om nykterhetsvård* och förmåler, att förslagen av lagrådet lämnats utan erinran. Föredraganden förordar dock, att i förstnämnda lagförslag skall vidtagas en mindre, redaktionell jämkning.

Föredraganden hemställer härefter *dels* att efter vidtagen jämkning ifrågavarande båda lagförslag, jämlikt § 87 regeringsformen, måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande, *dels* att sedan smärre ändringar vidtagits i det vid statsrådsprotokollet för den 25 januari 1963 fogade förslaget till kungörelse om ändring i hälsovårdsstadgan den 19 december 1958 (nr 663) riksdagens yttrande måtte genom propositionen inhämtas över kungörelseförslaget.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Bertil Segerfalk